УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

3. 9. 2019. године

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

„*Надгробно слово Василију Великом* Григорија Назијанског (Богослова): нови превод према најстаријим српским преписима“

КАНДИДАТА мр Данијела Дојчиновића и МЕНТОРА проф. др Зорице Витић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. *Датум и орган који је именовао комисију*:

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду, на седници одржаој 3. 7. 2019. године, образовало је Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације мр Данијела Дојчиновића (Одлука **бр. 1912/1).**

2. *Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назива факултета, установе у којој је члан комисије запослен:*

1) др Ирена Шпадијер, ванредни професор, српска књижевност, 2015, Филолошки факултет Универзитета у Београду (председник Комисије)

2) др Томислав Јовановић, редовни професор, српска књижевност, 2005, Филолошки факултет Универзитета у Београду

3) др Светлана Томин, редовни професор, српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 2013, Филозофски факултет у Новом Саду

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Данијел Дојчиновић је рођен 1986. године у Бањој Луци, где је завршио основну школу и гимназију друштвено-језичког смера. Студије опште теологије похађао је на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, где је стекао звање дипломираног теолога / мастера теологије (300 ECTS). Студије србистике првог (2011, 240 ECTS) и другог циклуса (300 ECTS) окончао је на Филолошком факултету

Универзитета у Бањој Луци, одбранивши рад на тему „Хеленско епидеиктичко говорништво у историјској поетици житија“ (2014), чиме је стекао звање магистра српског језика и књижевности. Запослен је на Универзитету у Бањој Луци као виши асистент. У периоду 2012–2017. обављао је дужност секретара Издавачке делатности Филолошког факултета. Тренутно је секретар Катедре за србистику.

Као најбољи дипломац из области филологије, носилац је Златне плакете Универзитета у Бањој Луци за 2011. годину, као и Повеље Филолошког факултета за преводилачки рад (2015). Добитник је стипендија из фондова за изразито успешне студенте: Фонда „Др Милан Јелић“ (први, други и трећи циклус), Фонда „Михаило Пупин“ (Чикаго, САД), The British Scholarship Trust и Coimbra Group Scholarship. Проглашен је за најбољег младог истраживача на другом степену студија за 2013. годину (Министарство науке и технологије Републике Српске).

Учествовао је у неколико домаћих и међународних научних пројеката, као и на бројним међународним конференцијама. Као гостујући истраживач стручно се усавршавао на Хеленском институту Краљевског Холовеј колеџа Универзитета у Лондону (Hellenic Institute, Royal Holloway, University of London, домаћин: Prof. Charalambos Dendrinos, управник Института) и у Центру за високе студије средњовековне цивилизавије Универзитета у Поатјеу (Centre d'Études Supérieures de Civilisation Médiévale, Université de Poitiers, France; домаћин: Prof. Martin Aurell, управник Центра). На Варбург институту (Warburg Institute) у Лондону учествовао је на једномесечном семинару о издавању византијских текстова и радио на публиковању преписке васељенског патријарха Григорија II (1283−1289) (рукописи: *Mutinensis graecus 82* и *Vaticanus graecus 1085*). По позиву је учествовао у извођењу наставе у оквиру *Летње школе језика* (*Campus européen d'été* : *langues et traduction - francophonie et itinéraires slaves*) на Универзитету у Поатјеу, Француска (Université de Poitiers, France) од 16. до 30. јуна 2018.

Данијел Дојчиновић редовни је члан је Матице српске, Међународног центра за православне студије (Ниш) и Стилистичке комисије Међународног комитета слависта (Москва). Говори енглески, француски, немачки и италијански језик, служи се новогрчким, руским, старословенским, грчким и латинским, а познаје и основе хебрејског језика. Рецензент је у часописима *Богословље* (Универзитет у Београду, Православни богословски факултет) и *Годишњак* (Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет).

Области интересовања: српска средњовековна књижевност, византијска књижевност, средњовековна филологија и култура, српска и византијска теологија, византијско-српске културне везе.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Монографске публикације

Архиепископ Данило Други, *Житије краљице Јелене* (приредио Данијел Дојчиновић). Брвеник: Манастир Градац, 2017.

Дојчиновић, Данијел. *Ѡть недостатька разоума моѥго*: *Написи из историје и теорије старе српске књижевности*. Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2016.

Житије светог Ћирила. *Житије Светог Методија* (приредио, предговор и коментаре

написао Данијел Дојчиновић). Бања Лука: СПКД „Просвјета“, 2016.

Стара српска писменост у Босни и Херцеговини: *средњи вијек и период османске власти* (приредио Данијел Дојчиновић). Едиција Српска књижевност у Босни и Херцеговини, књига 1. Бања Лука: Матица српска – Друштво чланова Матице српске у Републици Српској, 2016.

Теодосије, *Житије Светог Саве* (приредио и предговор написао Данијел Дојчиновић). Бања Лука: Арт принт, 2016.

Атанасије Александријски, *Житије Светог Антонија* / *Αθανάσιος Αλεξανδρείας*, *ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΝΤΩΝΙΟΥ* (превод, предговор и коментари Данијел Дојчиновић). Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци – Филолошки факултет, 2014.

Радови у научним часописима

Витић, Зорица, Данијел Дојчиновић. *Слово о Макавејима* Григорија Богослова у преради Гаврила Тројичанина. *Зборник Матице српске за књижевност и језик* (2019). У штампи.

Витић, Зорица, Данијел Дојчиновић. Две српскословенске скраћене верзије *Житија Светог Саве Освећеног* Кирила Скитопољског. *Црквене студије* (2019). У штампи.

Дојчиновић, Данијел. Слово о Макавејима Григорија Назијанског према препису монаха Јефрема из 1351. године. *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, LXXXIII (2017), 143–156.

Дојчиновић, Данијел. Књижевноисторијски контекст старе српске писмености у Босни и Херцеговини. *Књижевна историја*, 49/161 (2017), 9–29.

Дојчиновић, Данијел. Кодекс и његов живот према старим српским записима. *Октоих*, VII/8 (2017), 61–71.

Дојчиновић, Данијел. Филоксенија у српској средњовјековној хагиографији и њени извори. *Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима за школску 2016/2017* (2017), 191–202.

Дојчиновић, Данијел. Епидеиктичко бесједништво и структура житија. *Црквене студије* / *Church Studies*, XII, 12 (2015), 43–65.

Дојчиновић, Данијел. Поиде, приде и приходи: Путописне биљешке из времена отоманске власти. *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици српској*, 4–5 (2015), 337–358.

Дојчиновић, Данијел. Новоистористички приступ средњовјековном тексту. *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици Српској*, 3 (2013), 151–158.

Дојчиновић, Данијел. Примјери развоја алонима у српском језику. Прилог српској ономастици. *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, V (2012), 210–216.

Радови у зборницима

Дојчиновић, Данијел. Зашто је Владислав Граматик преписао *Житије Светог Ћирила*? *Српско језичко и књижевно насљеђе на простору данашње Црне Горе и српски језик данас*, ур. Ј. Стојановић, Подгорица: Матице српска – Друштвао чланова у Црној Гори. У штампи.

Дојчиновић, Данијел. Сава као наставник: ареопагитско читање Доментијана (I). *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности IX / The Middle Ages in Serbian Science, History, Literature and Arts IX*, ур. Г. Јовановић, Деспотовац – Београд: Народна библиотека Ресавска школа – Институт за српски језик САНУ, 2018, 87–92.

Дојчиновић, Данијел. Жанр житија: проблем именовања и односа према биографији. *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности VII / The Middle Ages in Serbian Science, History, Literature and Arts VII*, ур. Г. Јовановић, Деспотовац – Београд: Народна библиотека Ресавска школа – Институт за српски језик САНУ, 2016, 209–219.

Дојчиновић, Данијел. Хагиографичност Житија краљице Јелене. *Јелена*: *краљица, монахиња, светитељка*, ур. К. Митровић, Брвеник: Манастир Градац, 2016, 151–166.

Дојчиновић, Данијел. (Не)линеаризованост и (не)довршеност хипертекста. *Interaktion von Internet und Stilistik, Internet und Stil*, ур. Б. Тошовић, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität, 2016, 35–43.

Дојчиновић, Данијел. О поређењу у дјелима Светога Саве. *Стилистика сегодня и завтра: Материалы IV Международной научной конференции*. Москва: Факультет журналистики МГУ, 2016, 195–198.

Дојчиновић, Данијел. Илустрација шака у Детлачком евхологиону. *Зборник радова са научног симпозијума Културно-историјски комплекс Доњи Детлак*, ур. С. Тутњевић, Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске. 2015, 307–323

Дојчиновић, Данијел. Зашто је Стефан Немања морао прогнати јеретике. *Српска теологија данас 6*, ур. Р. Поповић, Београд: Православни богословски факултет, 2014, 350–356.

Дојчиновић, Данијел. У ишчекивању свршетка времена: есхатолошки поглед на свијет у старој српској књижевности. *Свет у књижевности – књижевност у свету*, ур. Б. Димитријевић, Ниш: Универзитет у Нишу – Филозофски факултет, 2014, 87–99.

Дојчиновић, Данијел. Схватање о језику у старим српским списима. *Српска теологија данас 4*, ур. Р. Поповић, Београд: Православни богословски факултет, 2013, 609–616.

Дојчиновић, Данијел. Мисао о свјетлости од Светог писма до Доментијана. *Наука и традиција* (*филолошке науке*), ур. М. Ковачевић, Пале: Универзитет у Источном Сарајеву – Филозофски факултет, 2013, 591–600.

Дојчиновић, Данијел. Породични односи у српској књижевности немањићког доба. *Од науке до наставе*, Ниш: Универзитет у Нишу – Филозофски факултет, 2013, 436–447.

Дојчиновић, Данијел. Лиризам у Ћопићевој ратној поезији. *Lyrusche Welterfahrung in den Werken von Branko Ćopić – Lirski doživljaj svijeta u Ćopićevim djelima*, ур. Б. Тошовић, Graz – Banja Luka: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität – Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, 2013, 163–170,

Дојчиновић, Данијел. Религиозно у роману На Дрини ћуприја. *Andrićeva ćuprija – Andrićs Brücke*, ур. Б. Тошовић, Graz – Banja Luka: Institut für Slawistik der Karl-

Franzens-Universität – Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, 2013, 225–240.

Остале публикације

Дојчиновић, Данијел, Валентина Милекић. *Читанка за прве разреде гимназија*. Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства. У штампи.

Езоп, *Басне* (превео и приредио Данијел Дојчиновић). Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2019.

Обрадовић, Доситеј. *Писмо Харалампију*. *Живот и прикљученија* (приредио Данијел Дојчиновић), Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2019.

Дојчиновић, Данијел. Нови историзам. *Лексикон библијске егзегезе*, ур. Р. Кубат и П. Драгутиновић, Београд: Православни богословски факултет, Библијски институт – Службени гласник, 2018, 277–279.

Дојчиновић, Данијел. Савремени српски преводи. *Лексикон библијске егзегезе*, ур. Р. Кубат и П. Драгутиновић, Београд: Православни богословски факултет, Библијски институт – Службени гласник, 2018, 381–383.

Мултимедијална стилистика, ур. Данијел Дојчиновић и Горан Милашин, Бања Лука – Грац: Матица српска – Друштво чланова Матице српске у Републици Српској – Институт за славистику Универзитета „Карл Франц“ – Комисија за стилистику Међународног комитета слависта, 2018.

Дојчиновић, Данијел. Аверкије. *Енциклопедија Републике Српске, 1, А–Б*, ур. Р. Кузмановић, Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2017, 26.

Дојчиновић, Данијел. Новосадска књижевна медиевистика за годину 2016. *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, 15 (2017), 432–435. Приказ.

Нушић, Бранислав. *Аутобиографија* (приредио Данијел Дојчиновић), Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2016.

Јањић, Јелена, Дојчиновић Данијел. *Библиографија Младена Шукала од 1974. до 2014*. Бања Лука: ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, 2015.

Капиџић Хаџић, Насиха. *Рођендан у шуми* (приредио Данијел Дојчиновић), Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, 2015.

Томас Торенс. *Херменеутика Атанасија Александријског* (превео Данијел Дојчиновић). Бања Лука: Арт принт, 2014.

Дојчиновић, Данијел. Периодизација и простор византијске хагиографије. *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, 9 (2014), 330–336. Приказ.

Дојчиновић, Данијел. Теологија и лингвистика или О теолингвистици. *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, 8 (2013), 325–329. Приказ.

Ајрвин, Виљем. Против интертекстуалности (превео Данијел Дојчиновић), *Крајина – часопис за књижевност и културу*, 41–42 (2012), 135–158.

Дојчиновић, Данијел. Устаничка поезија Филипа Вишњића. *Годишњак Друштва чланова Матице српске у Републици српској*, 2 (2012), 417–422. Приказ.

Данијел Дојчиновић, Слово о кнезу Лазару Раваничанина Трећег. *Крајина – часопис за*

књижевност и културу, 38–39 (2011), 81–99.

Дојчиновић, Данијел. Барок, псалми и Гундулић. *Крајина – часопис за књижевност и културу*, 31–32 (2009), 385–396.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, Комисија сматра да кандидат Данијел Дојчиновић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА
НАПОМЕНА:

За ментора је предложена др Зорица Витић, ванредни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за српску књижевност.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација.

1. *„Житије светог Антонија Великог“ према српским средњовековним рукописима*, Чигоја штампа, Београд 2015, 216 стр.
2. *„Житије светог Панкратија Тавроменијског“ у српској рукописној традицији. Студија и издање*, Филолошки факултет, Београд 2014, 419 стр.
3. *„Слово о житију Светог Антонија“ Гаврила Тројичанина*, SCALA paradisi : академику Димитрију Богдановићу у спомен : 1986–2016 : Београд : САНУ, 2018 (Београд : Службени гласник). (Словенски и српски средњи век / Српска академија наука и уметности. Одељење језика и књижевности, Старословенски одбор; књ. 1), 35–55.
4. *Атонски узори Теодосијевих житија*, Српска славистика : колективна монографија. Том 2, Књижевност, култура, фолклор. Питања славистике. Радови српске делегације на XVI међународном конгресу слависта, Београд 2018, 67–75.
5. *Демонска искушења у Теодосијевом „Житију св. Петра Коришког“*. У: *Стефан Првовенчани, Доментијан, Теодосије*, приредила Љиљана Јухас-Георгиевска, Антологијска едиција Десет векова српске књижевности, књига 2, Издавачки центар Матице српске, Нови Сад 2012, 417–425.
6. *Стари словенски превод „Житија светог Панкратија Тавроменијског“ као културно-историјски посредник*, Научни састанак слависта у Вукове дане 39/2, Београд 2010, стр. 25–32.
7. *Дечански и Грачанички препис „Житија светог Антонија“*. У: *Дечани у светлу археографских истраживања, Зборник радова*, уредник Татјана Суботин-Голубовић, Народна библиотека Србије, Београд 2012, 149–156.
8. *Текст „Житија светог Антонија“ према српским преписима*, Археографски прилози 31–32, Београд 2009–2010, стр. 269–343.
9. *О двема преписивачким грешкама у најстаријим српскословенским књижевним текстовима*, У: *Словенско средњовековно наслеђе* (Зборник посвећен Ђорђу Трифуновићу), Београд 2002, 109–115.
10. Ђорђе Трифуновић, Зорица Витић, *Житије краља Драгутина, у монаштву Теоктиста*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, књ. XLVII, св. 1, Нови Сад 1999, 117–141.

Комисија сматра да др Зорица Витић, ванредни професор, испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за област *српска књижевност*.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

ОЦЕНА:

- *формулације назива тезе (наслова)*

Комисија закључује да је назив тезе „*Надгробно слово Василију Великом* Григорија Назијанског (Богослова): нови превод према најстаријим српским преписима“ прикладан и да адекватно репрезентује суштину предложене теме истраживања.

- *предмета (проблема) истраживања:*

Предмет проучавања јесте српскословенски текст *Надгробног слова Василију Великом* Григорија Назијанског, његов однос према старијем словенском и изворном грчком тексту, као и његове књижевне карактеристике, са посебним освртом на српски културни контекст. Предмет (проблем) истраживања јесте релевантан у научном смислу и значајан за српску медиевистику.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања подобан својом сложеношћу, актуелношћу и значајем у областима дисертације.

Библиографија прелиминарних истраживања

Кандидат Данијел Дојчиновић приложио је прелиминарну библиографију од седамдесет библиографских јединица релевантних за истраживање:

1. Алфејев, Иларион. *Живот и учење Светог Григорија Богослова*. Краљево: Епархијски управни одбор Епархије жичке, 2009.
2. Бек, Ханс-Георг. *Путеви византијске књижевности*. Београд: Српска књижевна задруга, 1967.
3. Богдановић, Димитрије, Љ. Штављанин-Ђорђевић, Б. Јовановић-Стипчевић, Љ. Васиљев, Л. Церних, М. Гроздановић-Пајић. *Опис ћирилских рукописних књига манастира Високи Дечани. Књига прва*. Београд: Народна библиотека Србије, 2011.
4. Богдановић, Димитрије. *Историја старе српске књижевности*. Београд: Српска књижевна задруга, 1980.
5. Богдановић, Димитрије. *Каталог ћирилских рукописа манастира Хиландара*. Београд: Српска академија наука и уметности – Народна библиотека Србије, 1978.
6. Богдановић, Димитрије. Песничка творенија монаха Јефрема. *Хиландарски зборник*, 4 (1978), 109–130.
7. Богдановић, Димитрије. *Студије из српске средњовековне књижевности* (избор и предговот Т. Суботин Голубовић). Београд: Српска књижевна задруга, 1997.
8. Бојовић, Драгиша. Понављање патристичких цитата у српској црквеној књижевности. *Philologia Mediana*, 1 (2009), 39–49.
9. Бојовић, Драгиша. Рецепција светоотачке књижевности код Срба, *Зборник Филолошког факултета Универзитета у Приштини*, 9-10 (1999-2000), 107–116.

10. Бруни, Алессандро Мария. *Θεολόγος. Древнеславянские кодексы Слов Григория Назианзина и их византийские прототипы*. Москва – Санкт-Петербург: Российская Академия наук, 2004.
11. Бруни, Алессандро Мария. *Византийская традиция и старославянский перевод Слов Григория Назианзина*. Москва: Российская Академия наук, 2010.
12. Будилович, Антон Семёнович. *XIII слов Григория Богослова по рукописи Императорской Публичной Библиотеки XI века*. Санктпетербургъ: Императорская академия наук, 1875.
13. Будилович, Антон Семёнович. *Исследование языка древнеславянского перевода XIII слов Григория Богослова по рукописи Императорской Публичной Библиотеки XI в*. Санктпетербургъ: Императорская академия наук, 1871.
14. Витић, Зорица, Данијел Дојчиновић. Слово о Макавејима Григорија Богослова у преради Гаврила Тројичанина. *Зборник Матице српске за књижевност и језик* (2019). У штампи.
15. Востоков, Александр Христофорович. О славянской рукописи, содержащей перевод творения Григория Богослова XI в. *Библиографические листки*, 7 (1825), 85–91.
16. Григорије Богослов, Надгробно слово великом Василију уз митолошка тумачења аве Нона. Предговор, превод, белешке Ч. Миловановић. *Глас CCCLXXXIX Српске академије наука и уметности*, 18 (2001), 129–195.
17. *Дечани у светлу археографских истраживања*, ур. Т. Суботин Голубовић. Београд: Народна библиотека Србије, 2012.
18. Дојчиновић, Данијел. *Слово о Макавејима* Григорија Назијанског према препису монаха Јефрема из 1351. године. *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, LXXXIII (2017), 143–156.
19. Долгушина, Людмила Васильевна. Грецизмы в Сборнике *XIII Слов Григория Богослова* по рукописи XI века. *Cyril and Methodius*: *Byzantium and the World of the Slavs*, Thessaloniki: Dimos, 2015, 694–701.
20. Долгушина, Людмила Васильевна. К вопросу о составе сборника «XIII Слов Григория Богослова», *Вестник Новосибирского государственного университета*. *Серия*: *История, филология*, 15/9 (2016), 154–159.
21. Долгушина, Людмила Васильевна. К истории перевода гомилий Святителя Григория Богослова на славянский язык. Сибирь на перекрестье мировых религий, ред. А. П. Деревянко, Новосибирск: Изд-во НГУ, 2002, 230–232.
22. Долгушина, Людмила Васильевна. Лакуны в древнейшем славянском переводе гомилий св. Григория Богослова. *Вестник Томского государственного университета. Филология*, 5 (2016), 24–30.
23. Зубов, Николай Иванович. Текстологические замечания к Одесскому списку переводных комментариев к Словам Григория Богослова. *Вісник ОНУ. Серія Філологічна*, 12/3 (2007), 56–63.
24. Јевтић, Атанасије. *Патрологија*. *Источни оци и писци 4. и 5. века*: *од Никеје до Халкидона* (*325–451. г.*). Београд – Требиње – Лос Анђелес – Сарајево: Православни богословски факултет Универзитета у Београду – Епархија захумско-херцеговачка – Епархија западноамеричка – Митрополија дабробосанска, 2016.
25. Калезић, Димитрије. Једна Доментијанова позајмица из Григорија Богослова. *Зборник Владимира Мошина*, Београд, 1997, 143–147.
26. Коцева, Елена. Най-ранният кирилски препис от слова на Григорий Богослов. *Българско средновековие: Българо-съветски сб. в чест на 70-годишнината на проф. И. Дуйчев*. София, 1980, 240–252.

27. Лурје, Вадим Миронович. *Историја византијске философије*: *формативни период*. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2010.
28. Молдован, Александр Михайлович. О составе сборника 13 Слов Григория Богослова, *Лингвистическое источниковедение и история русского языка* (2013), 5–15.
29. *Одабране песме Св. Григорија Богослова*. Избор (превод, предговор, објашњења Ч. Миловановић). Београд: Српска књижевна задруга, 2012.
30. Петрова, Л. Я. К вопросу о древнеславянском переводе *Слов* Григория Богослова. *Славяноведение*, 4 (1991), 70–75.
31. Подскалски, Герхард. *Средњовековна теолошка књижевност у Бугарској и Србији* (*865–1459*). Београд: Православни богословски факултет, 2010.
32. Спасова, Мария. *16 слова на св. Григорий Богослов* (*фототипно издание на ръкопис НБКМ 674*). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014.
33. Спасова, Мария. Старобългарският и среднобългарският превод на словата на Григорий Богослов. Археографски бележки. *Търновска книжовна школа*, 5 (1994), 305–319.
34. Спасова, Мария. Текстологичната история на славянския превод на *Надгробно слово за Василий Велики* от Григорий Богослов (В търсене на типология при лексикалната характеристика на основен превод, редактиран превод, втори превод). Първа част. *Преславска книжовна школа*, 10, Шумен: УИ „К. Преславски“, 2008, 125–164.
35. Срезневский, Измаил Иванович. Слова Григория Богослова. *Известия Императорской академии наук ОРЯС*, 2 (1853), 247–255; 3 (1854), 27–38; 4 (1855), 294–312.
36. Трифуновић, Ђорђе. *Азбучник српских средеовековних књижевних појмова*. Београд: Нолит, 1990.
37. Трифуновић, Ђорђе. *Ка почецима српске писмености*. Београд: Откровење, 2001.
38. Трифуновић, Ђорђе. Словенски превод Слова Григорија Богослова са тумачењима Никите Ираклијског. *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, XXXV/1–2 (1969), 81–91.
39. Трифуновић, Ђорђе. *Стара српска књижевност*. *Основи*. Београд: Чигоја штампа, 2009.
40. Турилов, Анатолий Аркадьевич, Людмила Владимировна Мошкова. *Каталог славянских рукописей афонских обителей*. Београд: Чигоја штампа, 2016.
41. Турилов, Анатолий Аркадьевич. Српска средњовековна литерарно-књижевна традиција у контексту православног словенског заједништва на балкану. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 32/2 (2004), 45–51.
42. Шпадијер, Ирена. Рукописно наслеђе. *Манастир Хиландар*, ур. Г. Суботић, Београд: Галерија Српске академије наука и уметности, 1998, 115–124.

43. Bernardi, Jean. *La prédication des Pères Cappadociens. Le prédicateur et son auditoire*. Paris: Presses Universitaires de France, 1968.
44. Grand'Henry, Jacques. La réponse de saint Basile à saint Grégoire. Édition critique de la Lettre 2 en version arabe. *Le Muséon*, 102 (1989), 321–359.
45. Grassellini, Monica. La tradizione slava antica delle orazioni di S. Gregorio di Nazianzo. *Europa Orientalis*, 11 (1992), 181–195.

46. Grégoire de Nazianze, *Discours 42-43*. Introduction, texte critique, traduction et notes J. Bernardi. Sources Chrétiennes, 384. Paris: Éditions du Cerf, 1992.
47. *Gregoire de Nazianze*: *discours funebres en I'honneur de son frere Cesaire et de Basile de Cesaree*, ed. F. Boulenger, Paris: Picard, 1908.
48. Guignet, Marcel. Saint Grégoire de Nazianze et la rhétorique. Paris : Alphonse Picard, 1911.
49. http://nazianzos.fltr.ucl.ac.be
50. Kennedy, George Alexander. *Greek Rhetoric Under Christian Emperors*. Princeton: Princeton University Press, 1983.
51. Kertsch, Manfred. *Bildersprache bei Gregor von Nazianz: ein Beitrag zur spätantiken Rhetorik und Popularphilosophie*. Graz: Eigenverl. des Inst. f. Ökumenische Theologie u. Patrologie an d. Univ. Graz, 1978.
52. Lafontaine, Guy. Die georgische Übersetzung Gregors des Theologen. *Georgica*, 3 (1980), 62–67.
53. Lafontaine, Guy. La tradition manuscrite de la version arménienne des Discours de Grégoire de Nazianze. Prolégomènes à l'édition. *Le Muséon*, 90 (1977), 281–340.
54. Lafontaine, Guy. La version copte des Discours de Grégoire de Nazianze. *Le Muséon*, 94 (1981), 37–45.
55. Macé, Caroline. La tradition indirecte ancienne (Ve-VIe s.) des discours de Grégoire de Nazianze. *Philomathestatos. Studies in Greek Patristic and Byzantine Texts Presented to Jacques Noret for his Sixtyfifth Birthday*, ed. P. Van Deun et al., Leuven: Peeters, 2004, 377–388.
56. Milovanović Barham, Čelica. Three Levels of Style in Augustine of Hippo and Gregory of Nazianzus. *Rhetorica*, XI/1 (1993), 1–25.
57. Milovanović Barham, Čelica. Three Levels of Style in Gregory of Nazianzus: The Case of Oration 43. *Classica et Mediaevalia*, 45 (1994), 193–210.
58. Mossay, Justin, La collection des Discours «non-lus-à-date-fixe» dans le Ms. de New York Gordan Goodhart Gr. 44. *Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums. 2. Reihe*: *Forschungen zu Gregor von Nazianz. II. Symposium Nazianzenum*. Éd. Justin Mossay, Paderborn–München–Wien–Zürich: F. Schöningh, 1983, 15–21.
59. Mossay, Justin. Oeuvres de Grégoire de Nazianze à Sofia. *Byzantion*, 68 (1998), 226–230.
60. Mossay, Justin. *Repertorium Nazianzenum. Orationes. Textus Graecus. 5. Codices Civitatis Vaticanae*. Paderborn–München–Wien–Zürich: F. Schöningh, 1996.
61. Nautin, Pierre. L'éloge funèbre de Basile par Grégoire de Nazianze remarques sur le texte et l'interprétation. *Vigiliae Christianae*, 48 (1994), 332–340.
62. Noret, Jacques. Grégoire de Nazianze, l'auteur le plus cité, après la Bible, dans la littérature ecclésiastique byzantine. *Studien zur Geschichte und Kultur des Altertums. 2. Reihe*: *Forschungen zu Gregor von Nazianz. II. Symposium Nazianzenum*. Éd. Justin Mossay, Paderborn–München–Wien–Zürich: F. Schöningh, 1983, 259–265.
63. *Patrologiae Cursus Completus*. *Series Graeca*, 36, ed. J. P. Migne, 493–605.
64. Ruether, Rosemary Radford. *Gregory of Nazianzus*: *Rhetor and Philosopher*. Oxford: Clarendon Press, 1969.
65. Sinko, Tadeusz. *De traditione orationum Gregorii Nazianzeni*: *De Traditione indirecta* (*Meletemata patristica III*). Cracoviae: Academiae Litterarum, 1923.
66. Somers, Véronique. *Histoire des collections complètes des Discours de Grégoire de Nazianze*. Louvain: Université Catholique de Louvain, Institut Orientaliste, 1997.
67. Somers-Auwers, Véronique. Les collections byzantines de XVI Discours de Grégoire de Nazianze. *Byzantinische Zeitschrift*, 95/1 (2002), 102–135.
68. Sophocles, Evangelinus Apostolides. *Greek Lexicon of the Roman and Byzantine*

Periods (*From B. C. 146 to A. D. 1100*). New York: Charles Scribner's Sons, 1900.
69. Thomson, Frederic. The Works of St. Gregory of Nazianzus in Slavonic. *II. Symposium Nazianzenum 2*, ed. J. Mossay, Paderborn–München–Wien–Zürich: F. Schöningh, 1983, 119–125.
70. Wyss, Beatrice. Gregor II (Gregor von Nazianz). *Reallexikon für Antike und Christentum*, 12 (1983): 793–863.

Циљеви истраживања

Надгробно слово Василију Великом (беседа 43) Григорија Назијанског спада у ред најзначајнијих дела овог аутора. Називан „хришћанским Демостеном“, Григорије Назијански имао је велики утицај на потоњу хагиографску продукцију. Говорећи о *Надгробном слову Василију Великом*, Ђ. Трифуновић наглашава како „Византинци нису прихватили само његов општи књижевни склоп, већ су из њега узимали чак и посебне мисли и изразе“, као и да је оно „у византијским школама било стона књига, коју је омладина марљиво изучавала и, можда, учила напамет“ (1990: 51). О популарности Григорија Назијанског сведочи и *Житије Светог Ћирила*, у коме се наводи како је просветитељ Словена био одушевљен Григоријевим делима, која је учио напамет. Она су производ врло марљивог рада аутора образованог на античким основама и у најбољој реторској традицији свога времена. Григорије је сам направио избор из својих беседа, додатно их уредио и оставио збирку од њих 45. Она се у византијској текстуалној традицији углавном јавља у садржински неједнообразним изборима од по шеснаест беседа. Када се у обзир узму ове чињенице, не чуди податак да су дела овог црквеног оца врло рано превођена на словенски језик. Спецификум словенске рукописне традиције јесу садржински такође неједнообразни избори од по 13 Григоријевих беседа. Најстарији данас познати такав зборник из 11. је века (Национална библиотека Русије, Санкт Петербург, сигн. Q.p.I.16). У његовом саставу је и 43. бесједа.

Циљ овог истраживања јесте анализа досад неиздатог и некоментарисаног српскословенског текста *Надгробног слова Василију Великом*. У ужем смислу анализа подразумева идентификовање најстаријих преписа овог текста (14. век), њихово рашчитавање, анализу и поређење са најстаријим познатим словенским преводом, међусобно поређење српскословенских текстова, као и поређење са изворним грчким текстом. Тиме би се утврдио ваљани облик српскословенског превода, а био би дат и одговор на питање о евентуалном присуству више превода. Ограничавање на најстарије српскословенске преписе методолошког је карактера и своје оправдање налази у чињеници да су познији преписивачи (Гаврило Тројичанин, на пример) често прерађивали дело Григорија Богослова, користећи се српскословенским текстом његових беседа преобликујући их, прекрајајући и делимично допуњавајући. Прераде су сасвим друго научно питање којим се кандидат у овом истраживању неће бавити. Каснији преписи ретроактивно не утичу на ширу проблематику која ће бити у средишњу пажње овог истраживања. У ширем смислу, у докторској дисертацији пажња ће бити усмерена на књижевноуметничку вредност овога Григоријевог дела.

План рада и методе истраживања

Прва фаза рада подразумева садгледавање досадашњих истраживања о животу и делу Григорија Богослова, његовом месту у историји византијске и хришћанске

књижевности, те преводима његових текстова на словенски језик. У овој фази прикупљаће се доступна литература, с нарочитим увидом у руску и српску науку. Већ су направљени врло значајни искораци у анализи зборника беседа Григорија Богослова, махом са језичког аспекта, на шта ће се Д. Дојчиновић својим истраживањем надовезати. Он ће покушати да расветли разлог присуства управо ове Григоријеве беседе у словенским зборницима, а у контексту избора осталих текстова који су улазили у њихов састав. Теолошку литературу кандидат намерава да користи у мери у којој је потребно објаснити одређени део текста, будући да богословско истраживање превазилази оквире задате теме.

У другој фази идентификоваће се присуство *Надгробног слова Василију Великом* у српским рукописима 14. века. У складу са датим могућностима, извршиће се увид у рукописе – за шта ће се обезбедити снимци. На основу тог увида одлучиће се о рукопису који ће служити као основни текст издања. По унапред утврђеним и јасно назначеним издавачким принципима начиниће се основно издање српскословенског текста. Оно ће бити база за даља истраживања. Уједно ће се обратити пажња на окружење у којем се текстови налазе, библиотеке у којима су сачувани, на личности преписивача (уколико су познати), наручилаца, на материјале на којем су рукописи исписани итд. Основно српскословенско издање даље ће бити упоређено са другим доступним српскословенским текстовима, чиме ће се покушати осветлити њихова међусобна зависност.

Трећа фаза представља анализу односа српскословенског текста према старијем словенском преводу. Он нам је доступан захваљујући издању А. С. Будиловича (1871). Компаративном методом утврдиће се сродност или несродност српскословенског текста са старијим преводом, одступања и блискости, сличности и разлике у преводилачким решењима и поступцима. Тиме ће се потврдити или оповргнути самосталност српскословенског превода.

Четврта фаза подразумева сравњивање српскословенског текста према грчком оригиналу. Компаративна метода ће такође и у овом делу истраживања бити доминантна, а захваљујући њој стећи ће се увиди у веродностојност српскословене верзије Григоријеве беседе. Управо ће овај део истраживања понајвише осветлити преводилачке манире, као и културолошке оквире у којима превод стасава. Није сувишно нагласити како је Григоријев текст производ 4. века, са свиме што античка традиција собом носи, а што би читаоцу из 14. века могло бити удаљено или потпуно страно. Да ли је било прилагођавања текста у преводу, његовог мењања, тумачења и сл. – јесу само нека од питања која ће бити размотрена и разрешена у овој фази. У њој ће бити консултована и књижевноисторијска као и шира историјска литература, како би се делови текста разумели на исправан начин. С тим у вези обратиће се пажња и на коментаре који су неретко преписивани уз сами текст (попут митолошких тумачења Аве Нона), а која су имала функцију хипертекста са којим је главни текст с временом срастао у органску целину. У овој фази истражиће се евентуалан утицај коментара на преводилачка решења.

У петој фази доћи ће до систематизације сазнања до којих се дошло у претходне две фазе. Синтетичком методом утврдиће се евентуалне преводилачке и преписивачке грешке, лексичке особености превода, а на крају и постулати преводилачке технике. Тек тако обрађен и анализиран текст биће ваљано спремљен за наредну фазу.

Шеста фаза истраживања односиће се на анализу књижевноуметничких

вредности *Надгробног слова Василију Великом*. Поћи ће се од већ утврђених ставова, од којих ће неки бити преиспитани. Посебан нагласак у истраживању биће стављен на однос ових вредности у српскословенском преводу према оригиналу. Сам Григорије Богослов био је славан због свог реторског умећа, чега је и сам био и те како свестан. Његово дело по жанру је надгробно слово (ἐπιτάφιος λόγος), које се заснива на пракси епидеиктичког беседништва. Уједно је и житије. Тиме је оно сведок и најбољи пример преображаја реторског жанра античке старине у најзначајнији жанр хришћанске прозе. У словенским рукописима назива се „словом“. Као прилог познавању жанрова беседе, житија и слова, истражиће се блискост овог Григоријевог текста свакоме од њих, а због специфичности израза примениће се и одређена знања из наратологије.

Завршна фаза рада представљаће синтетички изведен закључак, који не би требало да буде просто понављање напред реченог, већ креативано, на истраженим чињеницама засновано, размишљање о значају и смислу појаве дела Григорија Богослова у словенској, а затим у српској средини. Тада ће се у обзир узети и дотад неискоришћена сазнања из других дисциплина – нпр. културолошки је значајна чињеница постојања својеврсног култа Григорија Назијанског на територији средњовековне Босне, о чему најдиректније сведочи ковање новца са Григоријевим ликом. Рецепција његовог дела захтева засебно истраживање, али ће у закључку свакако и она наћи своје место бар у функционално уклопљеним детаљима.

Очекивани резултати:

Полазећи од хипотезе да најстарији српскословенски преписи доносе јединствен превод *Надгробног слова Василију Великом* (другачији од старијег словенског), као и уверења да је реч о ваљаном преводу грчког изворника, којим је српска култура обогаћена класичним делом византијске књижевности, кандидат сматра да ће се резултати истраживања кретати у два главна правца. Први ће одговорити на питање о облику српскословенског превода *Надгробног слова Василију Великом* (са издањем текста), као и о његовој вредности и карактеристикама. Тиме ће се дати допринос и изучавању средњовековне технике превођења, што у српској медиевистици још увек није у довољној мери истражено. Са друге стране, резултати књижевноуметничке анализе понудиће увиде у решења и облике античке реторике са којима је српски средњовековни читалац/слушалац посредно долазио у додир. Поред тога, кандидат ће покушати да утврди околности настанка превода и његов значај у српској култури средњега века.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је **кандидат Данијел Дојчиновић подобан за израду докторске дисертације**.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је **предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области српске књижевности**.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је **др Зорица Витић подобна за ментора предложене докторске дисертације**.

На основу изнетог Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Данијела Дојчиновића и предложене теме докторске дисертације: „*Надгробно слово Василију Великом* Григорија Назијанског (Богослова): нови превод према најстаријим српским преписима“, а да се за ментора именује др Зорица Витић, ванредни професор Филолошког факултета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. ----------
др Ирена Шпадијер, ванредни професор
(председник Комисије)

2. ----------
др Томислав Јовановић, редовни професор

3. ----------
др Светлана Томин, редовни професор